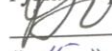

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету

 проф. Р.М. Простодовський
« 15 » лютого 2021р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «Економіка»
для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня)
молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не
менше одного року здобувають ступінь бакалавра**

Схвалено вченою радою факультету ДКМТФ
Протокол № 1 від 27 січня 2021 р.

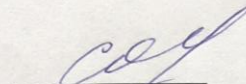
Голова вченої ради
факультету ДКМТФ

проф. І. А. Юхименко-Назарук

Схвалено навчально-методичною комісією факультету ДКМТФ
Протокол № 1 від 27 січня 2021 р.

Голова навчально-методичною комісії
факультету ДКМТФ

доц. О. Р. Савченко

Голова фахової атестаційної комісії

проф. І. А. Юхименко-Назарук

Розробники: проф. Дейнега І. О.
доц. Пляшко О. С.
проф. Юхименко-Назарук І. А.

Програма фахового випробування для вступників на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 051 "Економіка" на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не менше одного року здобувають ступінь бакалавра / розробники: Дейнега І. О., Пляшко О. С., Юхименко-Назарук І.А. – Рівне : РДГУ, 2021. – 9 с.

Розробники:

Дейнега І. О., завідувачка кафедри економіки та управління бізнесом, доктор економічних наук, професор.

Пляшко О.С., доцент кафедри економіки та управління бізнесом, кандидат економічних наук.

Юхименко-Назарук І.А., декан факультету ДКМТФ, доктор економічних наук.

Рецензент: Крикавський Є. В., завідувач кафедри маркетингу і логістики НУ «Львівська політехніка», доктор економічних наук, професор.

Програма вступного іспиту з економіки для вступників на здобуття ступеня бакалавра на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не менше одного року здобувають ступінь бакалавра визначає вимоги до рівня підготовки вступників у межах підготовки у закладі освіти, зміст основних освітніх компетенцій, критерії оцінки відповідей вступників, рекомендовані літературні джерела.

Розглянуто на засіданні кафедри економіки та управління бізнесом (протокол № 1 від 22 січня 2021 р.).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	5
1 Сутність економіки та її сучасна концепція	5
2 Економічні системи суспільства. Відносини власності в економічній системі	5
3 Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи	5
4 Товарна форма організації суспільного виробництва	5
5 Підприємництво і підприємство	6
6 Витрати виробництва і прибуток	6
7 Відтворення та економічне зростання	6
8 Доходи населення, їх формування та розподіл	6
9 Держава та її економічні функції	6
10 Світове господарство і міжнародні економічні відносини	7
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ	7
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	8
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	8

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування з конкурсного предмета «Економіка» охоплює основну проблематику навчальних дисциплін, що вивчають здобувачі вищої освіти в межах навчального плану освітньо-професійної програм «Економічна кібернетика», «Цифрова економіка», «Міжнародна економіка» освітнього ступеня «бакалавр».

Мета випробування – виявлення рівня знань та вмінь за напрямками професійної діяльності бакалавра економіки, перевірка здатності вступника до системного мислення, уміння диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання програмного матеріалу, що є необхідним для успішного опанування дисциплін за програми підготовки фахівця освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка».

Вступник повинен знати:

- основну проблематику досліджень у сучасній економічній думці, головні напрями і школи сучасної економічної теорії;
- наукові здобутки провідних представників сучасної економічної науки;
- місце і роль економічних ідей в економічній політики країни.

Вступник повинен вміти:

- аналізувати конкретні економічні ситуації з позицій різних шкіл сучасної економічної думки;
- орієнтуватися в різних напрямках, течіях і школах економічної науки, пов'язувати теоретичні ідеї та теорії з практикою економічного життя суспільства;
- визначати сутність економічних процесів і явищ, економічної системи, її структурних складових, господарського механізму та ринку як форми організації суспільного виробництва;
- трактувати економічні закони та вирізняти основні економічні категорії;
- показати реалізацію теоретичних висновків із досліджень сучасних вчених-економістів в економічній політиці країни.

Програма фахового випробування побудована у відповідності до вимог, які висуваються до підготовки бакалавра та охоплює питання, що в рамках Освітньо-професійної програми визначають наявність у випускника здібностей виконувати функції, визначені Освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

Порядок фахового випробування.

Фахове випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією Рівненського державного гуманітарного університету.

Допуск до фахового випробування вступників здійснюється за умови наявності аркуша результатів вступних випробувань та документа, що засвідчує особу (паспорт).

Фахове випробування проводиться в усній формі, що передбачає надання відповідей на питання екзаменаційних білетів. Вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань, заміна завдань не дозволяється. Екзаменаційні білети складаються відповідно до даної програми, друкуються на спеціальних бланках за встановленим зразком та затверджуються головою приймальної комісії Рівненського державного гуманітарного університету.

Під час фахового випробування вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань. Натомість вступнику не дозволяється користуватися сторонніми джерелами інформації (електронними, друкованими, рукописними) та порушувати процедуру проходження фахового випробування, що може бути причиною для відсторонення вступника від фахових випробувань.

Для письмового запису відповідей на екзаменаційні завдання використовуються аркуші усної відповіді відповідного зразка. Після внесення вступником відповіді до зазначеного аркушу він ставить під нею свій підпис, що підтверджується підписами голови та екзаменаторами фахової атестаційної комісії.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у визначений розкладом час, до участі у подальших випробуваннях та в конкурсі не допускаються. За наявності поважних причин, підтверджених документально, вступники можуть бути допущені до пропущеного вступного випробування (випробувань) з дозволу відповідального секретаря приймальної комісії в межах встановлених термінів та розкладу вступних випробувань.

Перескладання вступних випробувань не дозволяється.

Порядок оцінювання відповідей вступників та норми часу.

Оцінювання відповіді вступників здійснюється членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора. Оцінки відповіді кожного вступника визначаються за 200-бальною шкалою. Підставою для формування оцінки є правильність, логічність, глибина відповіді, уміння аналізувати проблеми, які стосуються змісту відповіді, виробляти самостійні оцінки та рішення щодо розв'язання таких проблем.

Термін підготовки вступника до проведення фахового випробування 0,5 год.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Сутність економіки та її сучасна концепція

Зародження економічних знань. Основні етапи розвитку економічної теорії. Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

2. Економічні системи суспільства. Відносини власності в економічній системі

Сутність і основні структурні елементи економічної системи. Формаційний підхід і класифікація типів економічних систем: чистий капіталізм (ринкова економіка), командно-адміністративна система, сучасні змішані системи, перехідні економічні системи. Цивілізаційний підхід до класифікації економічних систем: доіндустріальна (аграрна), індустріальна, постіндустріальна.

Сутність власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Типи, види і форми власності. Еволюція форм власності.

3. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи

Поняття ринку. Об'єктивні основи виникнення ринку і його характерні риси. Роль ринку в розвитку економічної системи. Еволюція ринкової економіки. Теорії і моделі ринкової економіки. Проблеми ринкових перетворень в Україні на сучасному етапі розвитку. Досвід розвитку ринкових відносин і можливості його використання в Україні.

Закони ринку: закони попиту і пропозиції, закон спадної віддачі, закон конкуренції та їх взаємозв'язок. Монополія: сутність і причини виникнення. Наслідки процесу монополізації економіки. Конкуренція та її форми. Методи конкурентної боротьби.

Антимонопольна діяльність держави. Роль держави у створенні основ ринкової економіки. Проблеми поєднання ринкового і державного регулювання економіки.

Поняття структури ринку. Критерії класифікації ринку. Види ринків. Ринок товарів. Ринок послуг. Ринок засобів виробництва. Ринок природних ресурсів. Ринок праці та його особливості. Ринок капіталів. Ринок цінних паперів. Ринок валют. Ринок науково-технічних розробок та інформації.

Інфраструктура ринку: сутність і складові. Значення ринкової інфраструктури для ефективності дії ринкової системи економіки в цілому. Поняття механізму ринкового саморегулювання та його окремих елементів: кон'юнктура ринку, попит, пропозиція, ціна, ринкова рівновага, оптимум ринкової економіки, параметри і атрибути ринку.

4. Товарна форма організації суспільного виробництва

Натуральне виробництво: сутність і риси. Товарне виробництво: сутність, умови виникнення, розвиток та форми.

Споживча вартість і вартість товару. Мінова вартість. Теорії вартості та їх різновиди: теорія трудової вартості, теорія граничної корисності, теорія факторів виробництва, неокласична теорія вартості.

Закон вартості: сутність, механізм його дії та функції. Становлення та еволюція

грошових відносин. Концепції походження грошей: раціоналістична, еволюційна, функціональна. Функції грошей. Еволюція і форми грошей.

Закон попиту і закон пропозиції та механізм їх дії. Поняття еластичності попиту і пропозиції.

5. Підприємництво і підприємство

Мікроекономічний рівень і суб'єкти господарювання: підприємства, домогосподарства. Поняття підприємницької діяльності. Форми організації підприємницької діяльності.

Підприємство – первинна ланка ринкової економіки. Види підприємств та їх об'єднань в Україні. Напрями діяльності підприємства.

Капітал – матеріальна основа підприємницької діяльності. Обороти капіталу. Тривалість обороту. Чинники прискорення обороту капіталу в умовах сучасної НТР.

Структура капіталу. Основний капітал. Фізичний і моральний знос. Амортизація. Оборотний капітал: сутність, структура та показники ефективності використання.

Тема 6. Витрати виробництва і прибуток.

Сутність витрат виробництва. Класифікація витрат виробництва в ринковій економіці: постійні та змінні; граничні витрати; середні витрати; валові витрати. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.

Собівартість продукції, її види та структура. Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення. Шляхи зниження собівартості.

Прибуток: сутність та функції. Розподіл прибутку за основними напрямками його використання. Рентабельність та її види. Норма рентабельності.

Тема 7. Відтворення та економічне зростання

Сутність суспільного відтворення та його види. Макроекономічні показники. Суспільний продукт. Натурально-речовий склад та вартісна форма суспільного продукту. Сучасні форми суспільного продукту: валовий суспільний продукт, кінцевий суспільний продукт, валовий внутрішній продукт, валовий національний продукт, чистий внутрішній продукт, національний дохід.

Сутність економічного циклу. Теорії економічних циклів. Види циклів: короткі, середні, довгі. Фази економічних циклів. Національні та світові економічні цикли. Безробіття і зайнятість населення. Види безробіття та його соціальні наслідки. Інфляція: причини, види та соціально-економічні наслідки. Крива Філіпса. Забезпечення стабільності купівельної спроможності грошової одиниці.

Тема 8. Доходи населення, їх формування та розподіл

Сутність доходів населення, їх види та джерела формування. Доходи від трудової діяльності. Доходи від власності. Орендний дохід.

Заробітна плата – основна форма доходів населення. Економічна природа зарплати. Форми і системи зарплати. Номінальна та реальна заробітна плата. Індикація доходів населення. Пенсійне забезпечення та його види. Пенсійна реформа в Україні. Сімейний бюджет. Структура використання сімейних доходів.

Тема 9. Держава та її економічні функції

Державне регулювання як складова частина господарської системи. Сучасні моделі державного регулювання економіки. Кейнсіанська і неокласична моделі державного регулювання економіки. Монетаристське трактування економічної ролі держави.

Форми і методи регулювання економіки державою. Бюджетна, податкова, грошово-кредитна політика держави. Планування, прогнозування і програмування розвитку народного господарства. Участь держави в національному виробництві.

Соціальна політика держави. Антиінфляційна економічна політика держави. Державна система управління природоохоронної діяльності.

Державний бюджет. Бюджетна система. Доходи і видатки бюджету. Бюджетний дефіцит і шляхи його подолання. Місцеві бюджети. Податки. Функції та види податків. Крива Лаффера та можливість її практичного застосування.

Тема 10. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Об'єктивні передумови виникнення світового господарства: розвиток світового ринку, міжнародний поділ праці, інтернаціоналізація господарського життя. Глобалізація сучасної світової економіки.

Поняття світового господарства та етапи його розвитку. Сутність, функції та закономірності розвитку світового господарства. Нерівномірність розвитку окремих регіонів та міжнародна інтеграція. Створення єдиного європейського економічного простору. Світова торгівля, її види та структура. Міжнародна валютна система.

Науково-технічне співробітництво. Міжнародна міграція робочої сили. Причини міжнародної трудової міграції. Основні напрями трудової міграції.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200 – бальною шкалою.

Виділені такі рівні компетентності.

I рівень – початковий. Відповіді вступника на теоретичні питання елементарні, фрагментарні, зумовлюються початковими уявленнями про сутність категорій менеджменту. У відповідях на практичні та творчі завдання вступника не виявляє самостійності, демонструє не вміння узагальнювати засвоєний теоретичний матеріал.

II рівень – середній. Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань, практичних умінь, навичок, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями здійснювати пошукову, евристичну діяльність, самостійно здобувати нові знання.

III рівень – достатній. Вступник здатний правильно і глибоко розуміти суть питання матеріалу, вміє застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань, вміє узагальнювати засвоєний теоретичний матеріал.

IV рівень – високий. Передбачає правильне і глибоке розуміння суті питання матеріалу, вміння застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань, чіткість і логічність висловлювання, вміння узагальнювати та аргументувати засвоєний теоретичний матеріал.

**Таблиця відповідності
рівнів компетентності значенням 200 – бальної шкали
оцінювання відповідей вступників під час фахового випробування**

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий нерозуміння суті матеріалу, не вміння узагальнювати засвоєний теоретичний матеріал.	1-99	незадовільно
Середній правильне розуміння суті питання матеріалу, якщо при цьому допускаються окремі неточності у застосуванні теоретичних знань при вирішенні практичних завдань.	100-149	задовільно
Достатній правильне і глибоке розуміння суті питання матеріалу, вміння застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань, вміння узагальнювати засвоєний теоретичний матеріал.	150-179	добре

<p>Високий правильне і глибоке розуміння суті питання матеріалу, вміння застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань, чіткість і логічність висловлювання, вміння узагальнювати та аргументувати засвоєний теоретичний матеріал.</p>	<p>180-200</p>	<p>відмінно</p>
---	-----------------------	-----------------

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Ринкова економіка: Основні поняття і категорії. К.: Знання, 2006.
2. Білецька А. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та допов. К.: Центр учбової літератури, 2009. 688с.
3. Бочан І.О., Михасюк І.Р. Глобальна економіка: підручник. К. : «Знання». 2007. 403 с.
4. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. К., Ін-т екон. та прогноз. НАН України, 2009, 864 с.
5. Гойчук О. І., Побережець Т. І., Болгарова Н. К., Талавіря М. П. Економічна теорія: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів ІУ рівня акредитації. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. 476 с.
6. Дідківська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки : навч. посіб. 5-ге вид., стер. К.: Знання, 2006. 213 с.
7. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. 8- ме вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2012.
8. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / за ред. С.І. Архіреєва, Н.Б Решетняк. Х. : НТУ “ХП”, 2010. 336 с.
9. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст. / За ред. Козюка В.В., Родіонової Л.А. К.: Знання. 2011. 566 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. book-online.com.ua. Електронна бібліотека. URL: book-online.com.ua.
2. stud.com.ua. Електронна бібліотека. URL: http://stud.com.ua.
3. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія. URL: https://westudents.com.ua/knigi/381-ekonomchna-teoryapoltekonomya-bazilevich-vd.html.
4. Бібліотека економіста. URL: http://library.if.ua/books/39.html.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. URL: http://dSPACE.tne.edu.ua/bitstream/316497/12571/1/%D0%95%D0%9F-%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%A0%D0%A3%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%9A%201%20%D1%84%D0%B0%D0%B9%D0%BB.pdf.
6. Ватаманюк З.Г. Економічна теорія. URL: https://buklib.net/books/22035/.
7. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: навч. посіб. 2-ге видання. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488 с. URL: http://194.44.152.155/elib/local/sk771815.pdf.
8. Гук Л.П. Економічна теорія : навч. посіб. URL: http://nmcbook.com.ua/wpcontent/uploads/2018/01/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F.pdf.
9. Довженко М.В. Сучасні економічні теорії. URL: http://pidruchniki.ws/15801117/politekonomiya/politichna_ekonomiya_literatura.
10. Економічна теорія. URL: https://stud.com.ua/24011/politekonomiya/ekonomichna_teoriya
11. Економічна теорія. URL: http://194.44.152.155/elib/local/sk745736.pdf.

12. Злупко С. М. Історія економічної теорії: навч. посіб. URL: <http://redfox.if.ua/cat/istorija-jekonomichnih-vcheny-10.html>.
13. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. К.: Центр учбової літератури, 2009. 728 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Ivanilov_Oleksandr/Ekonomika_pidpryemstva.pdf.
14. Кириленко В.В. Історія економічних вчень: навч. посіб. URL: <http://libcollege.com/book/21-istoriya-ekonomichnih-vchen-navchalnij-posibnik-kirilenko-vv.html>.
15. Кевицький В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/845/1/Tutorial-Levytskyi_VEconomics_and_history_of_economic_thought_2010.pdf
16. Козюка В.В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. URL: <https://textbook.com.ua/politekonomiya/1473451903>.
17. Костюк В.С. Економічна теорія. URL: <http://uchebniks.net/book/259-ekonomichna-teoriya-navchalnij-posibnikkostyuk-vs.html>.
18. Лісовий В.М. Історія економічних вчень: навч. посіб. [URL: <http://uchebniks.net/book/308-istoriya-ekonomichnih-vchen-navchalnij-posibnik-lisovij-vm.html>].
19. Ніколенко Ю.В. Основи економічної теорії URL: <http://www.ebk.net.ua/Book/OsnEkTeor/zmist.htm>.
20. Основи економічної теорії. URL: <http://library.if.ua/books/61.html>.
21. Уразов А.У. Основи економічної теорії. URL: <http://diplomvkarmane.org.ua/media/diplom/files/pages/%D0%BE%D0%B5%D1%821.pdf>.
22. Сірко А.В. Економічна теорія. URL: <https://textbook.com.ua/politekonomiya/1473451885>
23. Юхименко П.І. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/385-storya-ekonomki-ta-ekonomchnodumki-yuhimenko-p.html>.